Ministry of Infrastructure and the Environment

Slimme en gezonde steden: Integraal en samen innovatief aan de slag

dr. Miriam Weber

5 November 2015

Onderwerpen

- ‘Nieuwe’ perspectieven op geluid(beleid)
- Programma Slimme en Gezonde Stad
- Inspiratie, innovatie, en participatie

Wat is het doel van (geluid)beleid?

Output

- Reductie geluidbelasting op de gevel
  - Emissie beleidsinstrumenten
  - Overdrachtsmaatregelen
- Aantal woningen met geluidbelasting x op de gevel
  - Saneringsprogramma
  - Normering binnenwaarde en isolatiewaarde
- Beperken negatieve gezondheidseffecten, d.w.z.
  - (ernstige) hinder en (ernstige) slaapverstoring
  - (sub)klinische effecten zoals verhoogde bloeddruk en hart- en vaatziekten
  - (hoog)risicogroepen of hele populatie
- Bieden van gezonde leefomgeving ("het realiseren en in stand houden van een goede kwaliteit van de leefomgeving van mensen")

Outcome

Is het geluidbeleid effectief?

Is het geluidbeleid effectief?

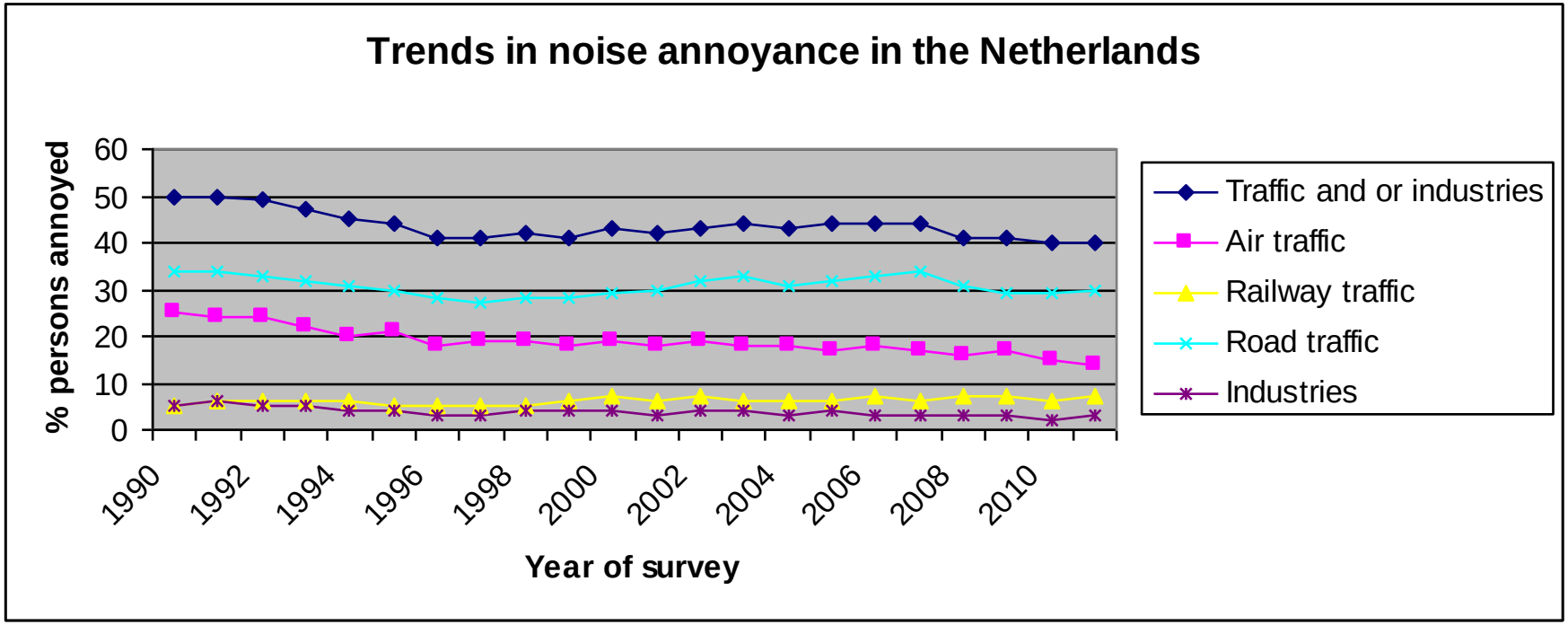

Is het geluidbeleid effectief?

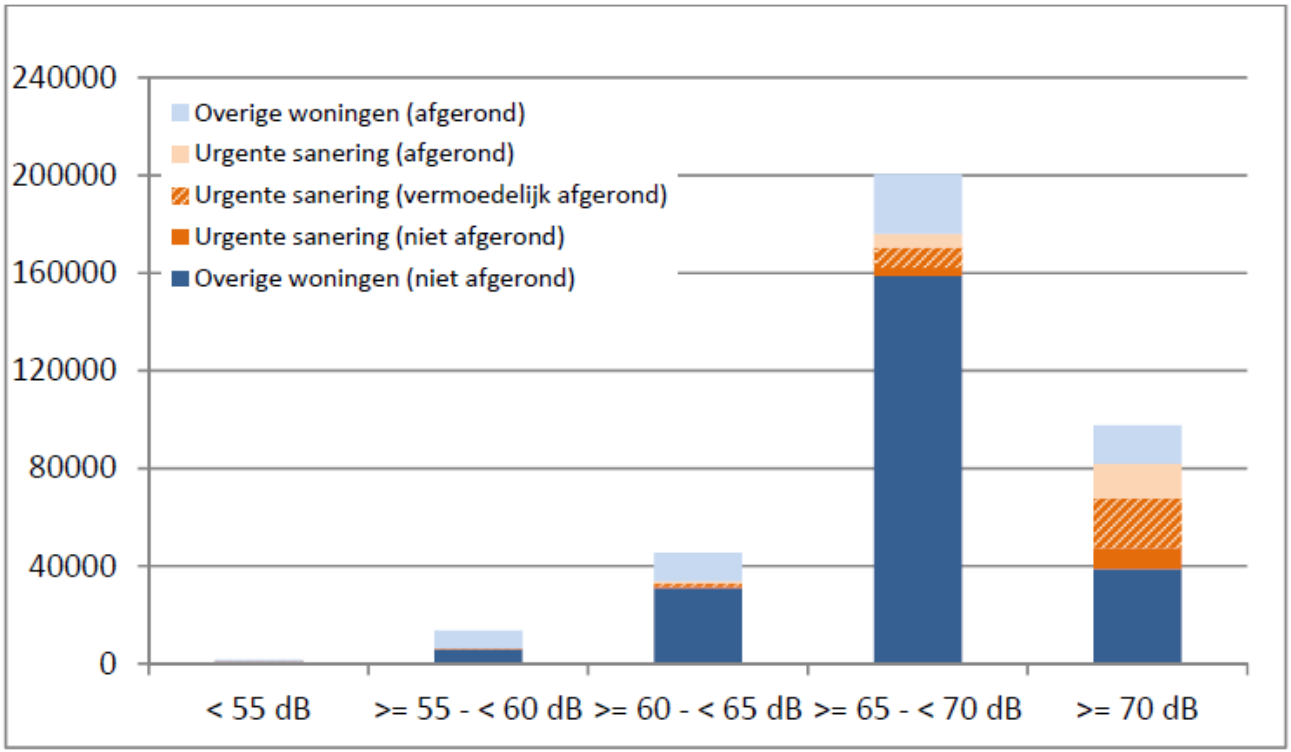

Figuur 5.3 Voortgang sanering langs gemeentelijke en provinciale wegen op basis van geluidbelasting zoals bekend bij BSV, zonder de wettelijke aftrek.

Transitie in denken…..

- **Milieubeleid** om gezondheid te beschermen
  - Milieuhygiëne, sanering, normen, sturing via wet- en regelgeving

- **Omgevingsbeleid** om gezondheid te verbeteren
  - Gezond gedrag, sociale cohesie, zelfredzaamheid
  - Bewegen, verblijven, ontmoeten, adaptief vermogen

- **Duurzaamheidsbeleid** om welzijn en kwaliteit van leven te realiseren
  - Gezondheidsbeleid vanuit ecosysteem benadering
  - Energie, transport, gebouwen, voedsel, afval, transport, grondstof
  - Gezondheid en welzijn als centrale duurzaamheidswaarden, hier en nu, én elders en later

Transitie in denken……

- Opgavengerichte benadering i.p.v. gebiedsgerichte benadering
- Opgave bepaalt het schaalniveau
- Dialoog en creatief proces i.p.v. botsen van belangen in formele gremia
- Uitdaging is om toekomstige baten te koppelen aan noodzakelijke investeringen

Bron: Wij maken Nederland, Jaar van de Ruimte en Nationale Omgevingsvisie/-Agenda

Transitie in denken……

- Gezondheid is

"…de veerkracht en vitaliteit van de mens. Het gaat om het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven" (Huber et al. 2011)"

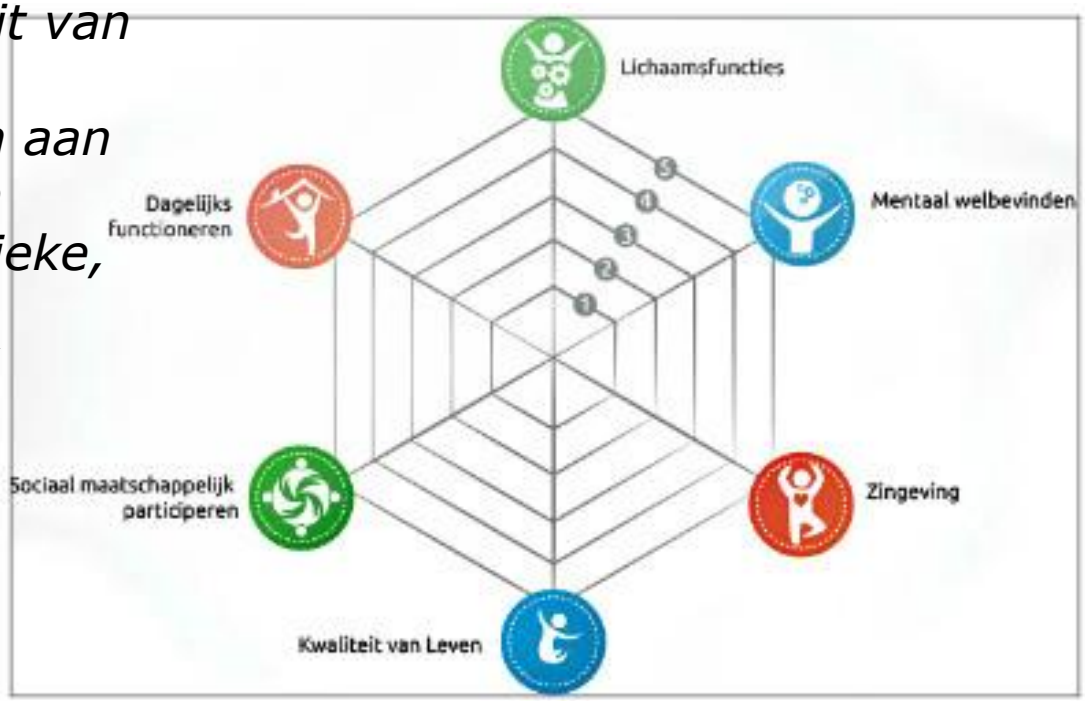

Transitie in denken……

‘Nieuwe’ perspectieven…..

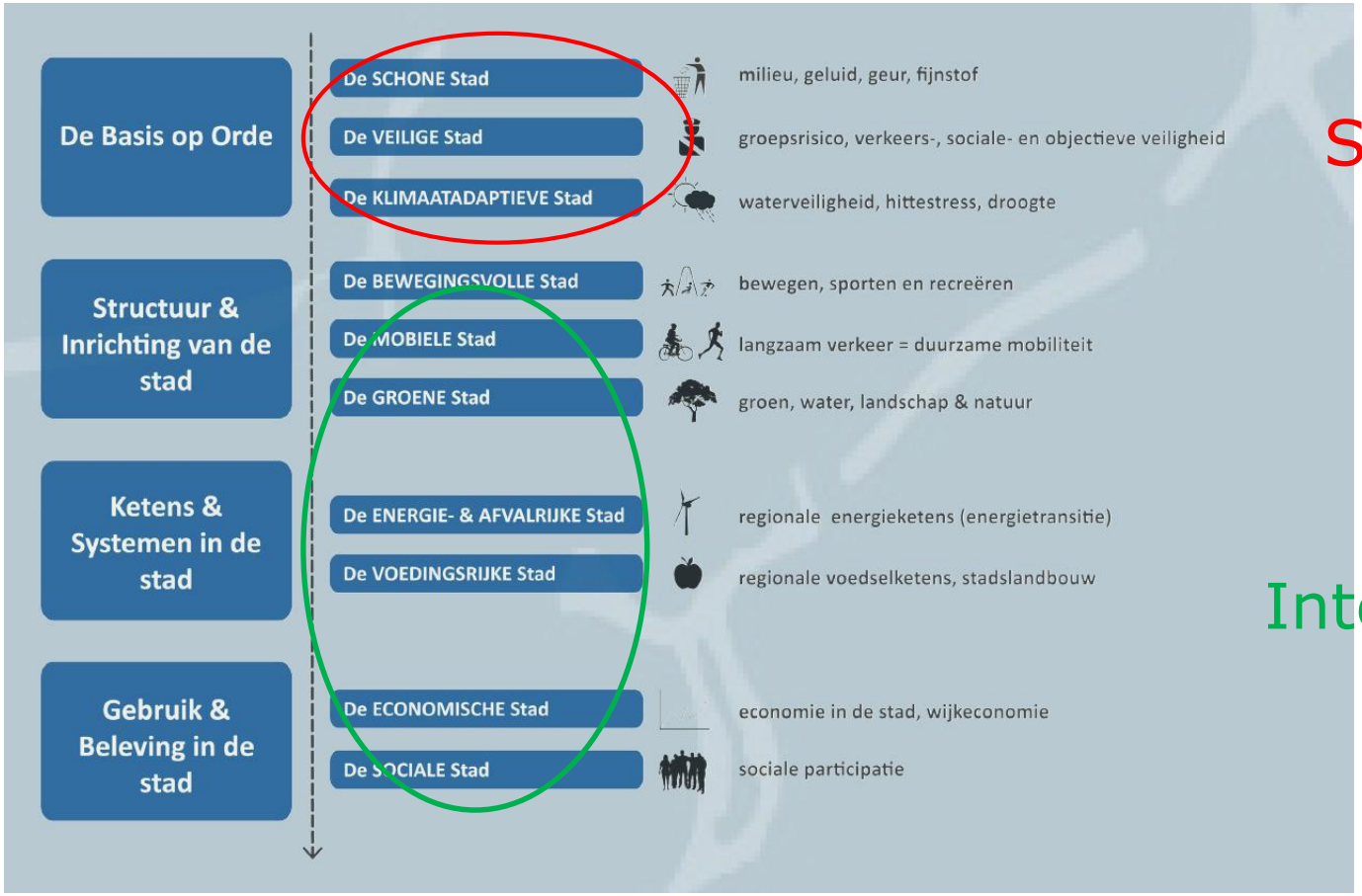

Sectoraal

Integraal

Slimme en Gezonde Steden (1)

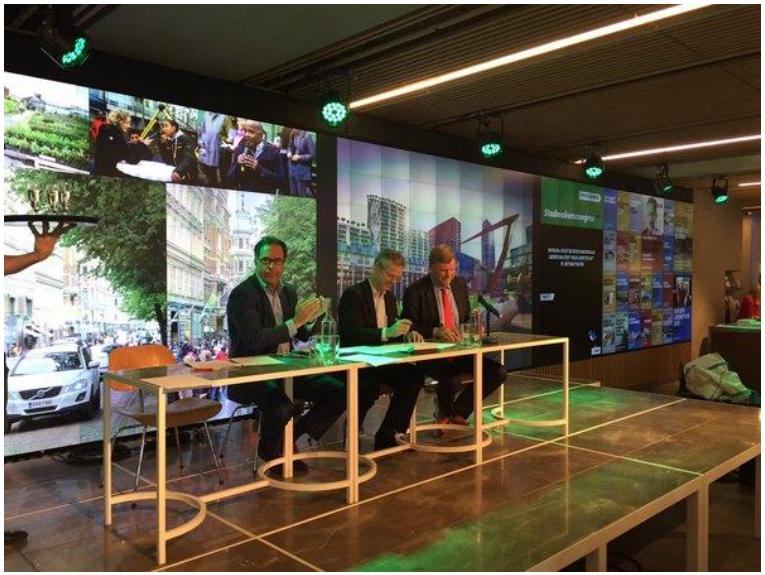

Zie ook:
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit/inhoud/slimme-en-gezonde-stad

Slimme en Gezonde Steden (2)

- Context Slimme en Gezonde Stad
  - Gezondheid centraal in milieubeleid
  - Eigentijds, samen met partners, op maat en faciliterend
  - Vanuit gezamenlijk belang
  - Vraaggestuurd
  - Programma bestaat op zichzelf, maar in afstemming met andere initiatieven zoals Agenda Stad, en (sinds september) samengevoegd met Gezonde Verstedelijkingsteam van RWS

- Accent op luchtkwaliteit en geluid, want
  - M.n. grote steden hebben lokaal nog moeite om (EU) luchtkwaliteitsnormen te behalen
  - Geluidshinder is redelijk stabiel gebleven maar is een uitdaging om extra stap te doen om negatieve gezondheidseffecten in steden terug te dringen

Slimme en Gezonde Steden (3)

- Thema's zijn de volgende:
  - Bevorderen gedragsverandering
  - Gebruik van techniek/technologie
  - Ruimtelijke inrichting en/of ontwerp
  - Meten van de kwaliteit van de leefomgeving
  - Samenwerking tussen gemeente(n), ondernemers en burgers en het gebruik van nieuwe financieringsmodellen

- SGS programma omvat o.a.:
  - Pilot steden direct ondersteunen
  - Financieren onderzoek door KCHUL
  - LinkedIn en Twitter (@slimmestad)
  - Innovatie challenge

Slimme en Gezonde Steden (4)

Concrete activiteiten 2015 - 2018:

- Pilots met steden
- Netwerkbijeenkomsten (o.a. 26 nov., 21 jan., 18 feb.)
- Onderzoek door kennisinstellingen
- Belemmeringen identificeren en waar mogelijk oplossen
- Gezondheid aan de voorkant van besluitvormingsprocessen
- Grotere bekendheid voor beleid/initiatieven: zero emissie OV, brandstofvisie, fiets infra, gedragsbeïnvloeding e.d.
- Inbreng genereren voor toekomstig (weg) lucht- en geluidbeleid

Slimme en Gezonde Steden (5)

- Een innovatieve, slimme en gezonde stad:
  - Beschermt gezondheid, veiligheid en leefbaarheid, dus geen negatieve effecten van milieu- en omgevingsfactoren
  - Verbetert gezondheid, welzijn en sociaal gedrag, d.w.z. gezond bewegen en gedrag, groen, gezond ouder worden
  - Is adaptief, veerkrachtig, resilient, participatief, en inclusief
  - Is gezond, met groen-blauwe structuren en gezonde mobiliteit

Bron: L. van Bree (PBL, 2015)

Slimme en Gezonde Steden (6)

- Een innovatieve, slimme en gezonde stad:
  - Heeft een circulaire economie
  - Is klimaatbestendig en -adaptief
  - Heeft (historische) identiteit
  - Stimuleert economisch woon- en vestigingsklimaat
  - Betrekt Raad, politici, private sector en inwoners
  - Is ‘smart’

Slimme en Gezonde Steden: geluid ‘oogst’ (1)

- Participatie burgers
  - Loslaten en burgers eigen regie geven met vrij besteedbaar budget
- Agenderen en bewustwording
  - Benchmark gemeenten
  - Prijsvraag beste geluidsidee (zie: challenge SGS)
  - Burger als veroorzaker
  - Acoustic footprint
- Gezond ontwerpen en inrichten m.b.v.
  - Stille zijdes en rustige plekken (aftrek van gevelbelasting?)
  - Soundscape, positieve geluiden (toevoegen)
- Integratie en combinatie
  - Combinatie geluid- en energie-isolatie

Bijeenkomst 28 mei j.l.

Slimme en Gezonde Stad: geluid ‘oogst’ (2)

- Economisch
  - Experimenten met nieuwe verdienmodellen, MKBAs en (andere) verdeling maatschappelijke kosten en baten
- Innovatie en stimulatie
  - Green deal Zero Emission Stadsdistributie
  - Green deal Duurzaam GWW i.c.m. Duurzaam Inkopen
  - Stille wegdekken decentrale wegen
  - Dynamisch verkeersmanagement, sensoren etc.
- Regulerend
  - Aanpassing Bouwbesluit (straks: Bbl) m.b.t. ankerloze spouwmuren en fundering
  - Emissie eisen brommers en APK keuring

Bijeenkomst 28 mei j.l.

Slimme en Gezonde Stad: **de gemeente aan zet!?**

- Vergroot aandeel 30 km wijken en 100% autovrije wijken en/of voer autovrije dag(en) in;
- Pas minder ‘harde’ materialen toe, stimuleer ‘zachte’ groene gevels en daken
- Milieuzone voor geluid
- Parken, tuinen….

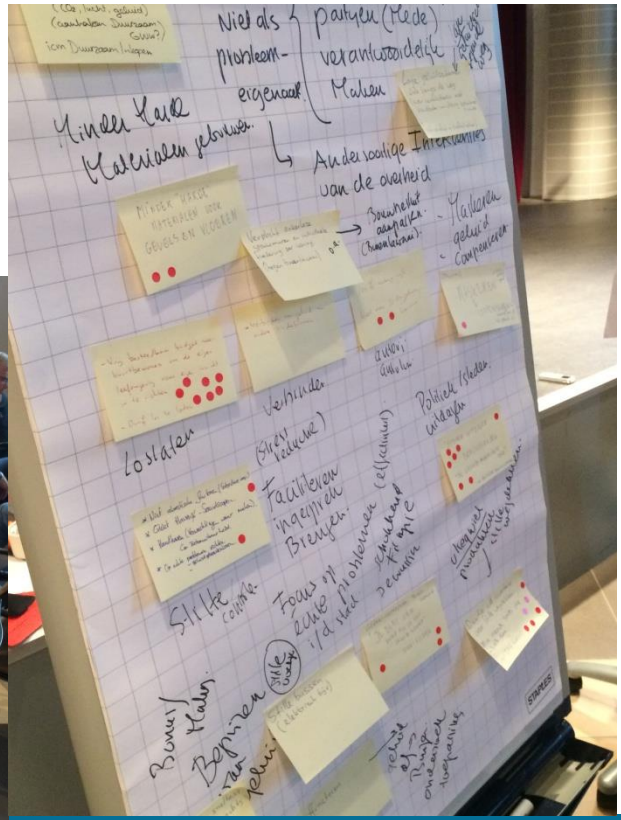

Inspiratie en innovatie: green deals

Living labs m.b.t.:

- Voertuigtechnologie
- Benutting en belading
- Innovatieve logistiek

Zero Emission Stadslogistiek

http://greendealzes.connekt.nl/

Living Lab Maastricht: Smart Meal Delivery zet eerste stap in Maastricht.

Tijdens de netwerkbijeenkomst van de [...]

Zero emission papier leverantie Amsterdam

Living Lab Groningen: stappen voorwaarts

Eind 2014 ondertekende staatssecretaris Wilma [...]

Living Lab Utrecht: Goederenuitgiftepunt Vleuterweide van start

Sinds het najaar van 2014 [...]

Living Lab Delft: stand van zaken Stadslogistiek PostNL

Stadslogistiek Delft is een initiatief [...]

Albert Heijn

binnenstadservice
nederland

BOVAG

brimos
Duurzame Energie

Carrier
TRANSICOLD

City of Rotterdam

cooperatieve
CombiPakt.

Combipakt
Nijmegen b.v.

CORNELISSEN
Groep

DeliXL
Foodservice

Deltalinqs

DE ROOY
transport - logistiek

stichting
DUURZAAM
REPAREREN

Electrocar

energie made in [Arnhem]

e-Traction

GEMEENTE
Arnhem

Gemeente Delft

Inspiratie: soundscape (1)

- Vegetatie kan, afgezien van (beperkte) verlaging van geluidsniveau van lawaaibron, geluidhinder op twee manieren verminderen:
  - Door bijdrage aan prettige geluiden zoals ruisen van populieren en riet en vogels (t.o.v. mechanische en motorische geluiden)
  - Door bieden van prettiger uitzicht (o.a. HongKong studie)

Bron: GGD Amsterdam

Inspiratie: soundscape (2)

- Geluid demping door groen:
  - Op kleine afstand (<100m) en dichte vegetatie max. 2 dB bij lage frequenties en tot ca. 10 dB bij hoge frequenties
  - Op grote afstand (>300m) dichtbij bron en/of ontvanger bij meewind. Bij tegenwind meer effect.
  - Afhankelijk van type boom (bladhoudend vs. bladverliezend)
  - Effect door verstrooiing van (hoogfrequent) geluid

Innovatie: ‘groene’ toepassingen

- http://www.verkeersnet.nl/16914/eerste-geluidsscherm-van-levend-bamboe/
- http://www.rijkswaterstaat.nl/over-ons/nieuws/nieuwsarchief/p2015/10/eerste-geluidsscherm-van-levend-bamboe-op-noord-hollandse-bodem.aspx

Inspiratie: shared space

Utrecht

Inspiratie: shared space

Utrecht

Een Slimme en Gezonde Stad is ook leefbaar!

- Autovrije zondag (1980s in NL, deze zomer o.a. in Parijs) http://www.ad.nl/ad/nl/5594/foto/photoalbum/detail/4150941/629157/3/Parijzenaars-ontvangen-autovrije-zondag-met-open-armen.dhtml

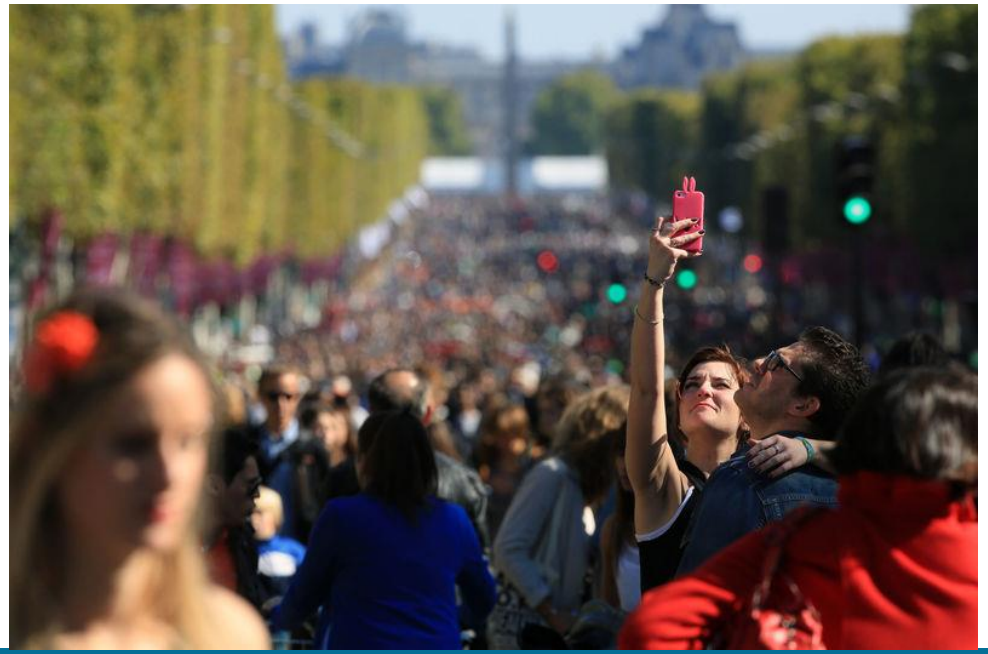

Een Slimme en Gezonde Stad is ook leefbaar!

Een Slimme en Gezonde Stad is ook adaptief!

- http://www.seattle.gov/dpd/cityplanning/completeprojectslist/greenfactor/whatwhy/

Een Slimme en Gezonde Stad is ook groen!

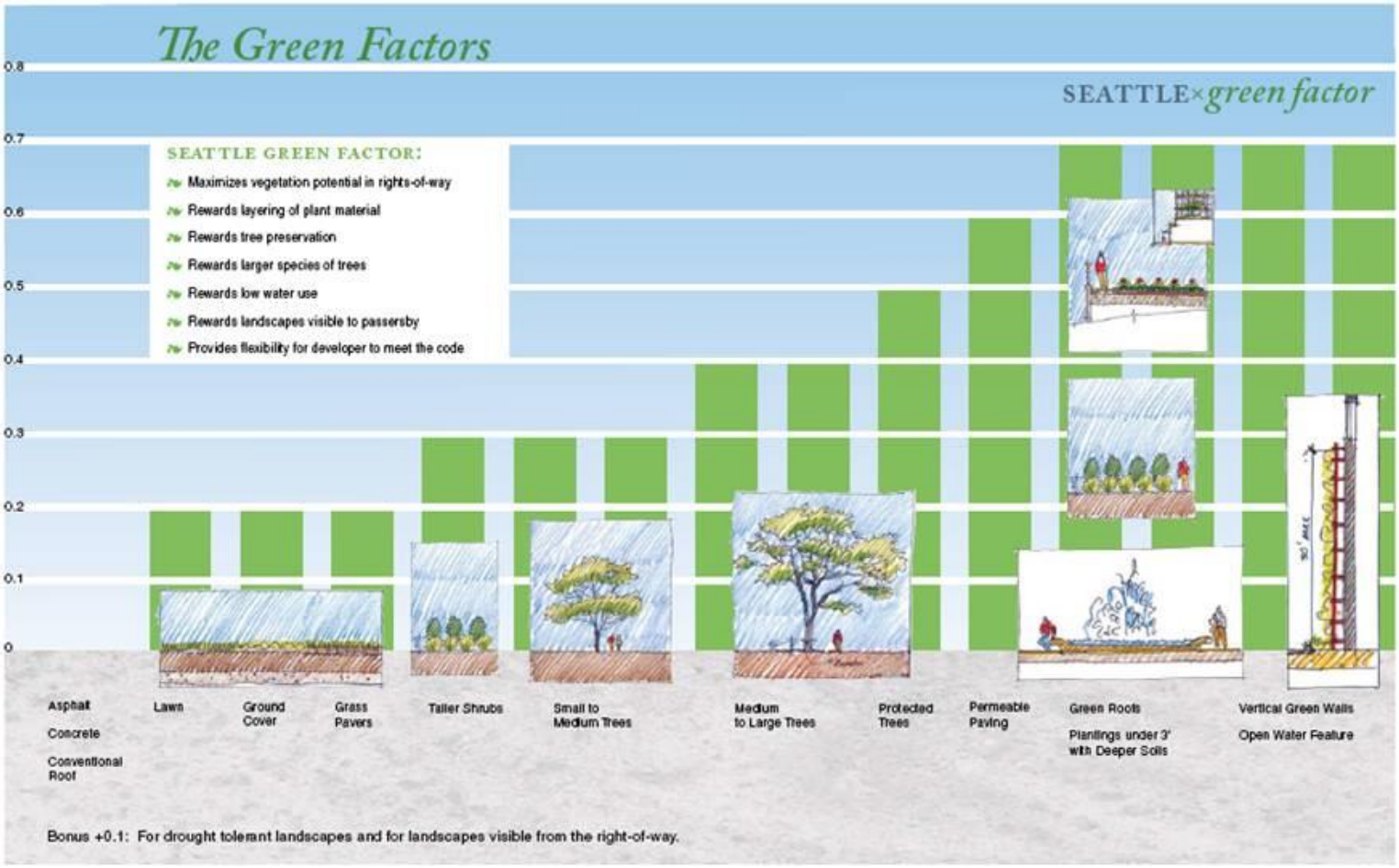

Een Slimme en Gezonde Stad is ook groen-blauw!

Maas

Schie

Rotte

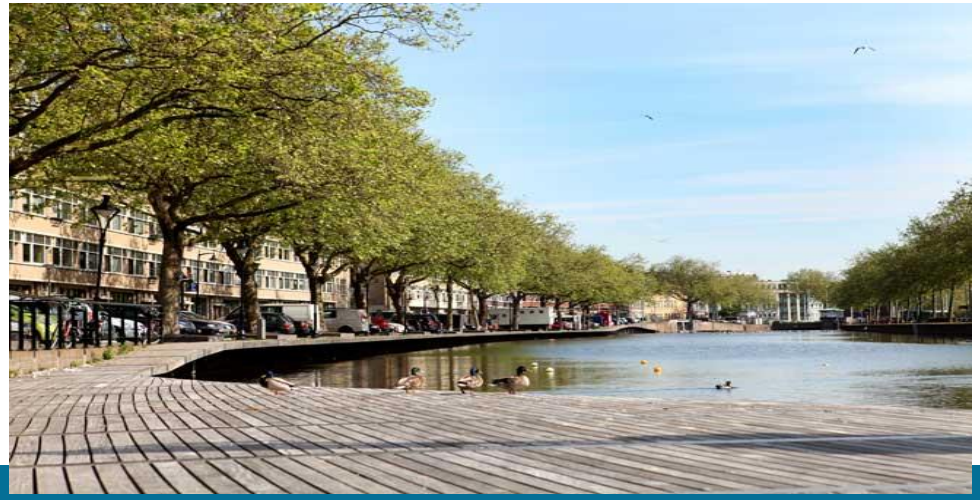

Een Slimme en Gezonde Stad is ook inclusief!

Aantrekkelijke buurt zorgt voor bewegende bewoners
http://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/aantrekkelijke-buurt-zorgt-voor-bewegende.9464869.lynkx en rapport Park of Perk?: onderzoek naar beweegvriendelijk inrichten van wijken

Participatie: living labs

Meten is weten Ontwerp Stadslab proces Luchtkwaliteit

Participatie: living labs

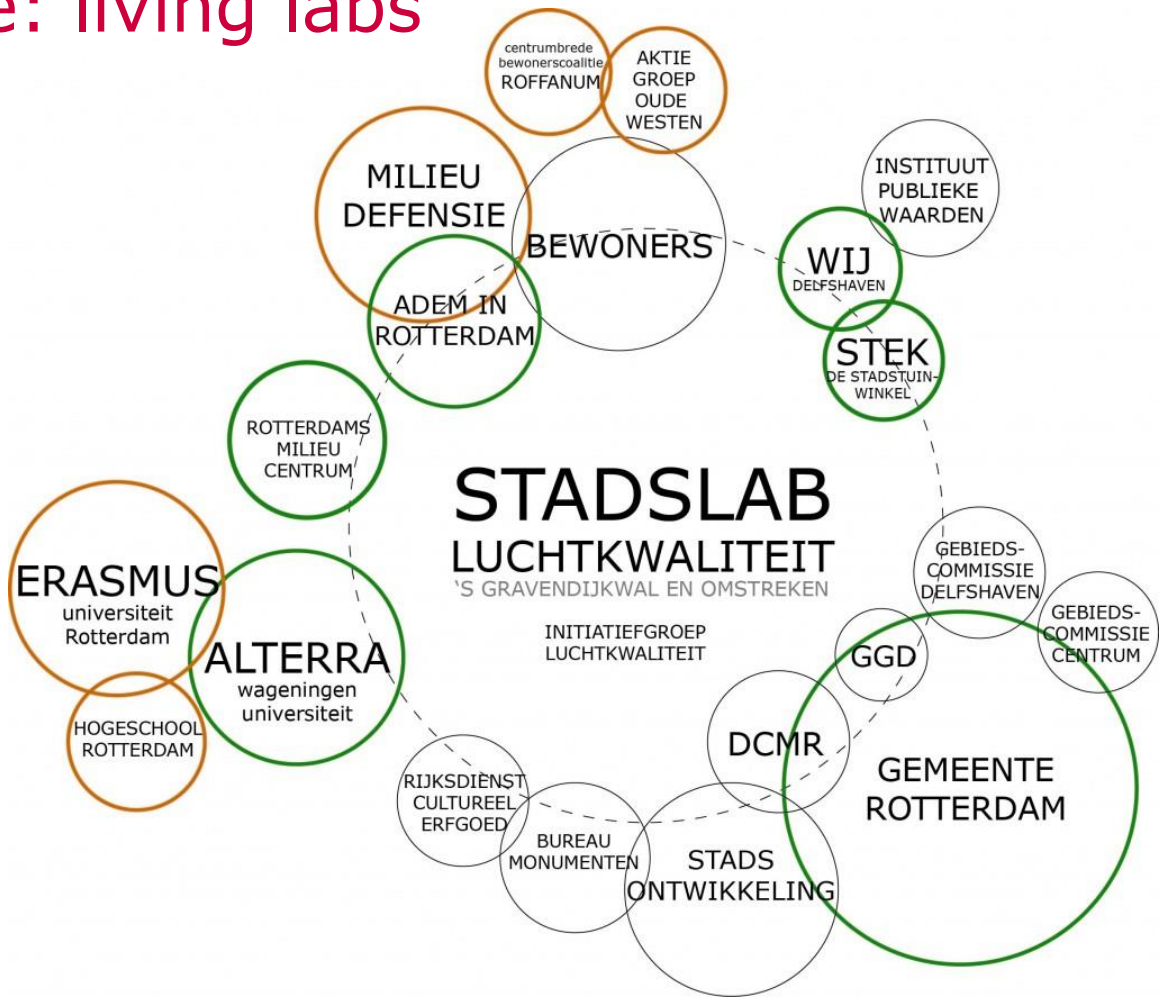

Participatie: city labs

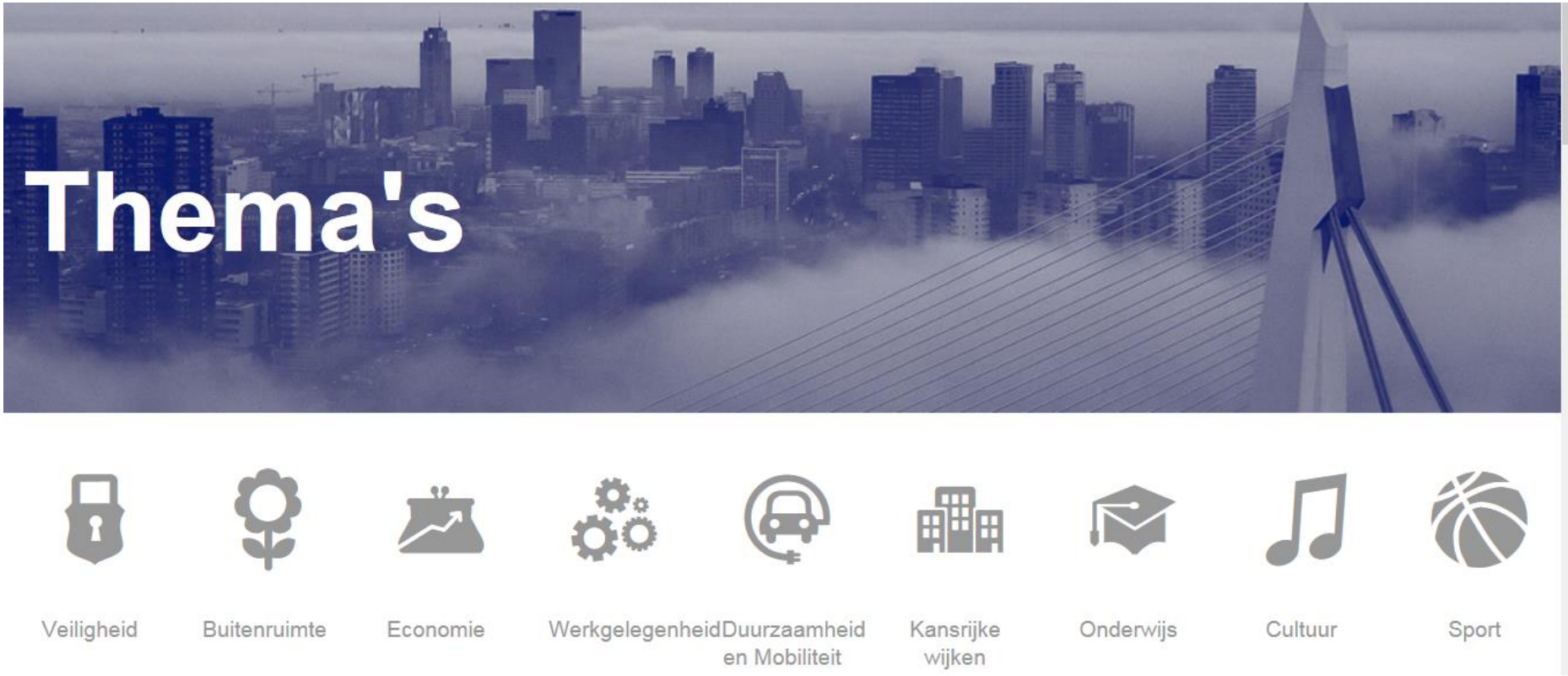

Bron: https://www.citylab010.nl/

Participatie: burger initiatieven

De wijken Kruiskamp Koppel, Liendert-Rustenburg en Binnenstad Bewoners Netwerk zijn sinds juni 2012 verenigd in één stichting: Stichting Buurtbudget Midden Amersfoort. Deze wijken ontvangen ieder jaar van de gemeente buurtbudget: geld om goede ideeën van bewoners om de wijk mogelijk te maken.

Participatie: burger initiatieven

- Citizen-led planning, e.g. Leefstraten Gent
  http://popupcity.net/streets-made-by-people/

- Initiatieven in Groningen en Rotterdam
  http://www.rijnmond.nl/nieuws/28-08-2015/berkselselaan-eerste-droomstraat-van-rotterdam

Inspiratie en innovatie: big data

- NoiseTube http://www.theguardian.com/cities/2014/sep/12/map-noise-how-smartphone-help-tackle-city-sound-pollution-noisetube en http://noisetube.net/#&panel1-1

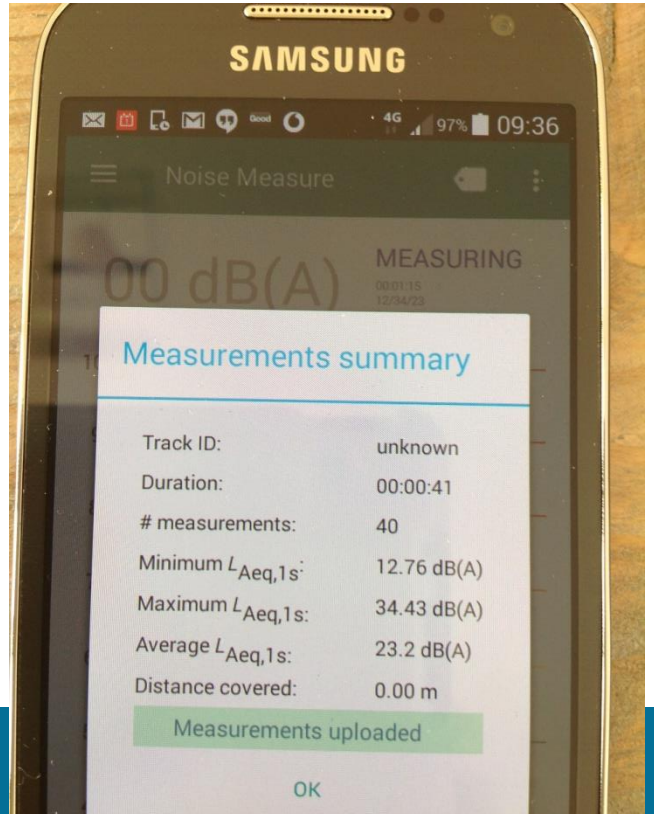

» Citizen science, e.g. Volunteered Geographic Information (VGI)

Tot slot: vragen?